

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра практичної психології

*Затверджено на засіданні
кафедри практичної психології
(протокол № 5 від 07.05.2026 р.)*

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Гострі дитячі реакції на травму

для студентів

спеціальності

053 Психологія
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня

першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

053.00.04 Консультаційна психологія
(шифр і назва освітньої програми)

ОПИС ПРОГРАМИ ЕКЗАМЕНУ

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	
Кафедра практичної психології	Матвієнко Лариса Іванівна, доцент кафедри практичної психології
Програма Екзамену з дисципліни	«Гострі дитячі реакції на травму»
Курс	3
Спеціальність(спеціалізація)	053 Психологія
Форма проведення: Письмова/усна/комбінована	Екзамен проводиться очно, у письмовій формі в системі електронного навчання Київського університету імені Бориса Грінченка (в ЕНК «Гострі дитячі реакції на травму») і складається із трьох частин: теоретичне або аналітичне питання – 10 балів за правильну відповідь; тестові завдання (10 тестів) – 2 бали за кожну правильну відповідь (20 балів); практичне питання (завдання) – 10 балів за правильну відповідь.
Тривалість проведення:	2 академічні години
Максимальна кількість балів: 40 балів	40 балів
Критерії оцінювання	<p>Питання теоретичного або аналітичного рівня.</p> <p>У відповіді студента оцінюється орієнтація на знання з курсу (5 бали), обґрунтованість відповіді з опорою на теоретичні знання курсу (5 бали).</p> <p>Тестові питання. У відповіді студента оцінюється правильність відповіді (2 бали).</p> <p>Практичне питання.</p> <p>У відповіді студента оцінюється орієнтація на знання з курсу (4 бали), обґрунтованість відповіді (4 бали) та творчий підхід до розв'язання завдання (2 бали).</p>
Перелік допоміжних матеріалів:	-
Орієнтовний перелік питань:	<p style="text-align: center;">Теоретичні питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте фактори розвитку психотравми. 2. Охарактеризуйте основні ознаки психотравми. 3. Охарактеризуйте види психотравмуючих ситуацій. 4. Охарактеризуйте симптоми посттравматичного стресового розладу у дітей різних вікових категорій. 5. Охарактеризуйте ознаки того, що дитина гостро переживає стресові ситуації: емоційні прояви, поведінкові прояви, когнітивні прояви, соматичні прояви. 6. Охарактеризуйте правила першої психологічної допомоги постраждалим під час травматичних подій. 7. Охарактеризуйте основні напрямки роботи психолога з дітьми, що пережили травматичні події. 8. Охарактеризуйте напрям тілесної терапії як засіб опрацювання дитячих психотравм.

9. Охарактеризуйте мультимодальну модель подолання стресу (BASIC Ph).
10. Охарактеризуйте напрям пісочної терапії як метод допомоги дітям у кризових обставинах.
11. Охарактеризуйте методи і техніки арт-терапії в роботі з травмою у дітей.
12. Охарактеризуйте методи діагностики та засоби профілактики негативних емоційних реакцій психологів у роботі з постраждалими дітьми.
13. Охарактеризуйте вторинний травматичний стрес.
14. Охарактеризуйте поняття вікарної травматизації.
15. Охарактеризуйте основні форми жорстокого поводження та зневажання дітей.
16. Охарактеризуйте ознаки насильства щодо дітей.
17. Охарактеризуйте основні концепції, що пояснюють суїцидальну поведінку.
18. Охарактеризуйте структуру суїцидальної поведінки.
19. Охарактеризуйте види суїцидальної поведінки.
20. Охарактеризуйте особливості суїцидальної поведінки підлітків.
21. Охарактеризуйте принципи психологічної допомоги особам, які мають намір вчинити самогубство.
22. Охарактеризуйте типи сімей, сприятливих для формування суїцидальності дітей.
23. Охарактеризуйте прояви горя втрати.
24. Охарактеризуйте проблему переживання смерті в дитячому віці.
25. Охарактеризуйте стадії горя.
26. Охарактеризуйте поняття «нормальне» і «патологічне» (ускладнене) горе.
27. Охарактеризуйте форми ускладненого горя.
28. Охарактеризуйте вікові особливості переживання горя дитиною.
29. Охарактеризуйте техніки терапії при втраті.

Аналітичні питання

30. Проаналізуйте послідовність стадій в динаміці станів людей після психотравмуючих ситуацій.
31. Визначте ознаки наближення можливого суїциду.
32. Визначте риси, характерні для всіх суїцидів.
33. Проаналізуйте значення стосунків у ранньому дитинстві для формування стресостійкості.
34. Визначте найпоширеніші симптоми, які виникають у людини в екстремальній ситуації.
35. Проаналізуйте проблему емоційного вигорання психолога при роботі з травмою.
36. Проаналізуйте наближені та віддалені наслідки жорстокого ставлення до дітей.
37. Проаналізуйте особливості консультування дітей – жертв насильства.
38. Визначте прогностичні критерії суїцидального ризику.
39. Проаналізуйте причини дитячих і підліткових суїцидів.
40. Проаналізуйте особливості проходження стадій горя дитиною.
41. Проаналізуйте переживання дитиною розлучення батьків.
42. Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що у процесі горювання дитина повинна відчувати і прожити біль втрати? Обґрунтуйте свою позицію.

43. Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що у 75 % людей симптоми психотравми не виявлялися протягом досить тривалого часу? У більшості людей вони виникають через 6-18 місяців після події; у інших же прихований період може тривати роками та навіть десятиліттями. Обґрунтуйте власну думку.
44. Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що найефективнішою формою роботи із запобігання розвитку станів, пов'язаних із «втомою від співпереживання», є впровадження тріади: підвищення самоусвідомлення — безперервний професійний розвиток — супервізія? Обґрунтуйте власну думку.

Практичні питання (завдання)

45. Запропонуйте ігри для психологічної допомоги дитині в укритті.
46. Розпишіть алгоритм допомоги, якщо в дитини істерика.
47. Розпишіть алгоритм допомоги, якщо в дитини шоківий стан.
48. Запропонуйте техніки арт-терапії для відреагування агресії дитини.

Зразок тестових завдань:

1. Непсихотична відстрочена реакція на травматичний стрес:
- а) гострий стресовий розлад;
  - б) ПТСР;
  - в) обидві відповіді вірні.
2. Може розвинутися на протязі місяця після критичного інциденту (від 2 діб до 4 тижнів):
- а) посттравматичний стресовий розлад;
  - б) гострий стресовий розлад;
  - в) травматичний стрес;
  - г) посттравматичний розлад особистості.
3. Загострення страхів (особливо страху розлуки); тривожні стани; агресивність; плаксивість; схильність до бурхливого прояву емоцій; збіднення емоцій:
- а) соматичні прояви того, що дитина гостро переживає стресову ситуацію;
  - б) поведінкові прояви того, що дитина гостро переживає стресову ситуацію;
  - в) емоційні прояви того, що дитина гостро переживає стресову ситуацію;
  - г) когнітивні прояви того, що дитина гостро переживає стресову ситуацію.

Екзаменатор

Завідувач кафедри
практичної психології

Лариса МАТВІЄНКО

Олена ЛИТВИНЕНКО